

Japán vendégszereplés – harmincezer néző előtt

Berkes Kálmán turnéről, kitüntetésről, zenekarról és Győrről

Hatalmas sikert aratott tavaszi, távol-keleti vendégszereplésén a Győri Filharmonikus Zenekar. Az egyik legrangosabb fesztiválon muzsikáltak, mindenütt telt házak előtt, s a publikum lelkesen ünnepelte az együttest. Berkes Kálmán örömmel számolt be arról is, hogy a meghívást Japán legrangosabb menedzsmentjének köszönhetik, s szó van a folytatásról is. A művészeti vezető emellett a kitüntetéséről, a következő szezonról ugyancsak beszélt.

! Igazán szép tavaszt zár, hiszen március 15-én előadóművészetéért, karmesteri munkájáért, sikeres együttesvezetői tevékenységéért átvehette a Magyarország Érdemes Művésze díjat, majd április végén máris útra keltek, s társulata az Ön második hazájában, Japánban is bemutatkozhatott.

– Mint minden kitüntetésnek, ennek is nagyon örültem, márcsak azért is, mert számos olyan példaképem akad – például Simon Albert, egyik kiváló tanárom – aki szintén átvehette ezt az elismerést. Az érdeemes szót pedig én úgy értelmezem, hogy érdemes csinálni. Azt lényegesnek tartom, hogy a győri zenekarnak ez a kitüntetés éppen annyira szól, mint nekem. Abban, hogy átvehettem, az ő munkájuk is benne volt és van. Ahogy a városnak is hálás vagyok, hiszen mindenben igyekeznek segíteni a munkánkat, s tényleg úgy érzem, hogy Győrbe már hazajárok. A díj a közösen elért eredményeknek szól. Az álláspontom pedig változatlan: a karmester együttes nélkül nem ér semmit, hiába kalimpál magában... Ha a dirigens nem kollégának tekinti a muzsikusokat, akkor nem lehet elérni azt a zenekari hangzást, amelyben emberi érzések, szeretet van. Ha az ember a félelemre alapozza a tekintélyét, akkor a zenekar nem tud olyan bensőségesen megszólalni, ez személys tapasztalatom. Egyébként amikor az együttes hazautazott Japánból, aznap már tanítottam a Musashino egyetemen, ezzel is ünnepelve a hatvanegyedik születésnapomat. Ez az évszám is jó apropót jelent, hogy végiggondoljam, mekkora mázlista vagyok. A pályám során kiváló zenekaroknak, kamaraegyütteseknek lehettem a tagja, tanítok, egy olyan remek társulattal dolgozhatok, mint a győriek. S zenélhetek, ez a legfontosabb. Ha a zene nem lenne, azt nem élném túl...

! Meséljen a turnéről is! Most először szerepelt A felkelő Nap országában a Győri Filharmonikus Zenekar?

– Tudomásom szerint igen. Japán komolyzenei élete egyébként elképesztő, a legkiválóbb művészeket hívják meg a világ minden pontjáról, s igazán csodálatos hangversenyhelyszíneket találni mindenütt, legalább kétszáz Müpa nagyságú terem van a szigetországban, s mindegyiknek kiváló az akusztikája. Ráadásul ezeket folyamatosan meg is töltik közönséggel... Az egyik legnagyobb, legrangosabb zenei ügynökség, a KAJIMOTO kérte fel a Győri Filharmonikusokat, hogy a La Folle Journée Japon komolyzenei fesztiválon részt vegyenek. Ez a legismertebb japán rendezvénysorozat, s a néhánynapos programban a zenekar összesen 13 koncertet adott Niigatában és Tokióban.

! Az összes hangversenyt Ön dirigálta?

– Nem, egy kedves karmester kollégámmal, Rác Mártonnal osztoztunk az előadásokon. Nemcsak a hangverseny volt sok, hanem a műsor is hatalmas, A hattyúk tava részleteitől Sibelius-kompozícióig, Beethoven Pastorale-jáig, De Falla-darabig rengeteg, különféle mű akadt a programunkban. A fesztivál tematikája ebben az évben „A természet” volt, s ehhez válogattuk mi is a zeneműveket. Remek szólisták léptek fel velünk, például a Kodama nővérek, akik mindketten zongoristák, s Mari férje Kent Nagano. Arra pedig nagyon büszke vagyok, hogy ez alatt a hat nap alatt a győri zenekar harmincezer ember előtt játszhatott. A fesztivál ugyanis roppant népszerű Japánban, összesen egymillió százezren látogattak el a négy városban levő helyszínekre. A szigetországban nagyon fontosnak tartják a komolyzenét, nemcsak előadásokat rendez-

nek, hanem arra is figyelnek, hogy hogyan népszerűsítsék a műfajt. Az egyik kétezer fős teremben például, ahol játszottunk, a gyerekeket is magukkal hozhatták a szülők ingyen, s így a kicsik is hallhatták a muzsikát. Ezt zseniális ötletnek tartom. Így nem két-, hanem közel négyezer ember előtt muzsikálhattunk, hiszen mindenki hozott magával egy kisebb-nagyobb gyereket is. Az apróságok láthatóan nagyon élvezték az előadást, s a szülőknek sem jelentett gondot, hogy kire hagyják a gyerekeiket. Remek volt a hangulat, szóval tényleg példamutató ez a kezdeményezés.

! Milyen volt a visszhangja a győri zenekar vendégszereplésének?

– A fesztivál művészeti vezetője, René Martin mindenképpen azt szeretné, hogy legyen folytatás. A zenei ügynökség igazgatója, Kajimoto úr adott is a győri televíziónak egy interjút, amelyben elmondta, meglepte az együttes teljesítménye, mert korábban nem ismerték, de csodálatosnak tartja ezt a zenekart, s szeretnék a további együttműködést. Hozzátette azt is, büszke rá, hogy ő vezethette be ezt a társulatot Japánban. Az, hogy mindketten így vélekedtek a Győri Filharmonikusokról, már nagyon komoly siker. S ha már az interjúkról van szó, el kell mondanom, én is adtam egy hosszabb tv-interjút az NHK-nak, meséltem az együttesről, a városunkról, arról, hogy Magyarországnak milyen muzsikusokkal volt kapcsolata, s Haydn mellett Beethoven, Brahmsot is megemlítettem. Úgy vélem, ez az igazi országimázs-építés, amit ezen a turnén a zenekar folytatott. Mert valóban elképesztő munkát végeztek, annak ellenére, hogy a vendégszereplés előtti időszak sem volt könnyű – José Curával az Otellót adták elő, négyezer ember előtt –, mégis az első próbákon már remekül játszották a sokszínű programot. A közönség is értékelte a teljesítményüket, s bár nagynevű zenekarok mellett léptünk pódiumra, hatalmas ováció volt minden előadás után, a japánok magasra tartott kézzel tapsoltak.

! Milyen terveik vannak a következő szezonra? Milyen fellépőket, előadásokat emelne ki a 2016/17-es évadból?

– A vendégeink között lesz például Kocsis Zoltán, Kobayashi Ken-Ichiro és Perényi

Miklós is. Ránki Dezső helyett most a fia érkezik, Fülöp, s Bogányi Gergely ugyan-csak velünk muzsikál. A szezonban fellép nálunk a Nemzeti Filharmonikus Zenekar. Lesz egy új egyházzenei sorozatunk is, amelyet Istvánffy Benedekről neveztek el, s lesz kamarabérletünk is. Emellett a szokásos bérleteinkből is válogathatnak az érdek-

lődők. Nagy örömünkre a bérletesek száma évről évre növekszik, s már sokszorosa annak, mint amikor elkezdtek a közös munkát. Úgy vélem, ennek a titka: jó taktika, jó műsortervezés, jó szólisták. Legnagyobb élményem egyébként az utóbbi időszakból az a hangverseny, amelyen Ránki Dezsővel Brahms B-dúr zongoraversenyét adtuk elő.

Ő annyi idős, mint én, s négy nap alatt háromszor – Győrben, Tatabányán és Budapesten – eljátszani ezt a programot már maga óriási teljesítmény. Életem egyik legnagyobb élménye volt ez a sorozat. Az ilyen estek után mindig azt érzem, ezért tényleg mindig, mindent érdemes...

R. Zs.

Győr zeneszerzője

Beszélgetés Reményi Attilával

A magyar zeneszerzők közép-nemzedékéhez tartozó Reményi Attila a Zeneakadémia elvégzése után visszatért szülővárosába, Győrbe, ahol a Richter János Zeneművészeti Szakiskolában zeneszerzést és zeneelméletet tanít. Talán ez az oka, hogy gazdag zeneszerzői űvrje és számos nemzetközi sikere ellenére kevésbé van reflektorfényben. Márciusban szerzői félestje volt Győrben, a néhány éve hangversenyteremmé alakított Kossuth utcai egykori Zsinagógában. Ennek kapcsán beszélgettünk négy évtizedes alkotói pályájáról.

I A Győrbe érkezőt a „Fújdogál a szél az öreg Duna felől” kezdetű óránként felhangzó dunántúli népdal üdvözli a városháza tornyából, valamint 11 és 17 órakor a Reményi Attila által komponált képerces harangjáték is megszólal, ami mostanra a város zenei emblémájává vált. Úgy tudom azonban, hogy mielőtt a zeneszerzői pályára adta volna a fejét, nagyon sokáig a festéssel kacérkodott.

– Igen, ez valóban így volt. Már a Richter János Zeneművészeti Szakiskola harmadikos tanulója voltam, amikor még mindig a Képzőművészeti Főiskolára készültem. Rajzsakkörre jártam, festeni tanultam. Egszser készítettem is egy nonfiguratív szín-

kompozíciót iskolai krétával a győri konzi egyik termék a falára. Sokáig megvolt, végül az egyik festés alkalmával lefestették.

I Végül mi döntötte el a pályaválasztást?

– Leginkább talán az, hogy Petrovics Emil akkoriban rendszeresen megfordult Győrben zsűritagként. Zeneszerzőversenyt is rendeztek. Felfigyelt rám, és ő javasolta, hogy folytassam a zeneszerzés tanulást a Zeneakadémián. A főiskolán azután már nem foglalkoztam képzőművészettel. Annyi előnyöm azért megmaradt, hogy elég jól megismertem a 20. századi képzőművészeti irányzatokat. Most már ugyan nem követem annyira, de talán elég jól meg tudom különböztetni a minőségi alkotásokat az értéktelentől. Azt hiszem egyébként, hogy a vizualitás talán valamilyen formában az általam írt zenében is jelen van. Ezt abból gondolom, hogy többen mondták olyanok, akik nem ismertek, hogy főként a zenekari darabjaim hallgatásakor képek, színek jelennek meg előttük. Gondolom ez azért van, mert így gondolkodom...

I Mikor kezdett el igazából zeneszerzéssel foglalkozni?

– Gyakorlatilag tizenöt-tizenhat éves koromig egyetlen hangot sem komponáltam. A győri konziban zongora szakon kezdtem el tanulni. Egyik tanáromnak, a tavaly decemberben elhunyt Bácskai Györgynek, aki zenetörténetre is tanított, valahogy feltűnhetett a kreativitásom – már csak a rajzolás miatt is – és ő mondta, hogy próbálkozzak meg a zeneszerzéssel. Eleinte nem nagyon ment a dolog, voltak nehézségeim és már majdnem abbahagytam. De egy fél év elteltével, miután rájöttem a logikájára, belejöttem a komponálásba, és onnantól kezdve írtam saját darabokat, gyakorlatilag másodikos konzis koromtól.

I A Zeneakadémián rögtön Petrovics Emilhez került?

– Nem, előtte két évig jártam Sugár Rezsőhöz, aki nagyon visszafogott, hallgatag személyiség volt. Fiatalként nem is igazán értettük meg őt, most azonban, az idő távlatából visszatekintve egyre jobban becsülöm. A fiatal emberek másképp állnak hozzá dolgokhoz: sokkal kritikusabbak. Második évfolyamos voltam, mikor Sugár Rezső nyugdíjba vonult, így a további három évet végeztem Petrovics Emilnél.

I Sugár Rezső emlékére nemrégiben darabot írt, Epilógus címmel, amit a Győri Filharmonikus Zenekar be is mutatott. Egy helyen azt nyilatkozta, hogy ebben a darabban benne van egész zeneszerzői ars poética. Mit értett ez alatt?

– Azért ajánlottam ezt a darabot Sugár Rezső emlékének, mert neki is van egy Epilógus című darabja, amit alkotói pályája lezárásának gondolt, jöllehet még tovább élt, de már nem szándékozott komponálni.

I Ez azt jelentené, hogy az Ön fejében is megfordult, hogy felhagy a komponálással?

– Nem, egyáltalán nem. Már utána is írtam műveket. Inkább hangulati rokonság van a két Epilógus között. Nem csak abban az értelemben, hogy mondjuk az én eddigi életművemet foglalja össze. Inkább olyan jellegű az egész darab, mintha egy életút lenne. Nem is az elejétől kezdtem el írni a